КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГАЗЕТА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

№ 9 (2353) 2025 р. ЗАСНОВАНА 25 ЖОВТНЯ 1929 РОКУ kunews.knu.ua

02 Уроки Помаранчевої революції

04 Мовою європейського права

04 Наука, що об'єднує щодня

05 ШІ на варті культурної спадщини

06 Простір безпеки розширено

УКРАЇНСЬКА ОСВІТА ПЕРІОДУ ЗМІН

Українські університети сьогодні працюють у реаліях війни. Проте сирени не зупиняють лекцій, укриття стають авдиторіями, а викладачі й студенти продовжують навчати й навчатися попри все. На цьому тлі в КНУ імені Тараса Шевченка відбулася V Міжнародна конференція з якості вищої освіти – подія, що давно вийшла за рамки фахової зустрічі й стала місцем, де формують майбутнє української вищої школи.

Цьогорічний форум був максимально відвертим. Європейські партнери відзначили феноменальну швидкість, із якою Україна інтегрується в простір ЕНЕА, а українські учасники чесно говорили про виклики щоденної реальності: від навчання під обстрілами до побудови внутрішніх систем якості в умовах нестабільності. У центрі уваги люди: викладачі, що читають лекції в укриттях; студенти, для яких університет став точкою опори; керівники, які приймають щоденні рішення під тиском війни.

Очільники університетів з різних регіонів країни наголошували: якість – це не бюрократія, а культура, що народжується щодня. Культура довіри, фундаментальної освіти, відповідальності перед студентами й суспільством.

Конференція показала, що українська вища освіта вже працює за європейською логікою – швидше, ніж встигають оновлюватися норми. Попри війну й кризу, система змінюється, дорослішає й стає суб'єктною в європейському просторі.

Про те, які рішення пропонують університети та державні інституції, як змінюється роль ректорів і чому питання інституційної акредитації стало ключовим – *читайте на сторінці 3*.

Фото Т. Василик

#КНУ дайджест подій

✓ **3 листопада** – на засіданні Вченої ради Університету – вручення мантії та диплома Почесного професора КНУ доктору Кіліану Ваву, досліднику та викладачу Вільного університету Амстердаму, який понад десять років співпрацює із Факультетом психології КНУ як запрошений лектор.

✓ **4 листопада** – лекція Посла Швейцарії в Україні Фелікса Бауманна про нейтралітет, гуманітарне лідерство та відбудову України. Захід пройшов у форматі #KNUDiplomacyTalks і зібрав понад сотню представників академічної спільноти.

✓ **5 листопада** – міжнародна науково-практична конференція «Українсько-єврейський культурний код: історія, ідентичність і перспектива». Захід проведений у межах культурно-просвітницького проєкту «Рік Агнона в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка».

✓ **6 листопада** – робочий візит до КНУ Посла Аргентинської Республіки в Україні Елени Летісії Тереси Мікусінскі. Пані Посол і проректорка з міжнародного співробітництва Ксенія Смирнова обговорили можливі напрями тіснішої науково-освітньої співпраці між КНУ та аргентинськими університетами.

✓ **7 листопада** – зустріч ректора Володимира Бугрова з групою польських журналістів, які представляють провідні медіа Польщі.

✓ **7-9 листопада** – золоту та бронзову нагороди вибороли команди КНУ у Міжнародному командному змаганні з математики (International Student Team Competition in Mathematics), організованому Університетом Катовіце (Польща).

✓ **13-14 листопада** – Всеукраїнська конференція «Сучасна філологія: лінгвістика, літературознавство, перекладознавство, фольклор» у Навчально-науковому інституті філології КНУ. Захід згуртував науковців на 13 секціях і 6 круглих столах.

✓ **14 листопада** – зустріч студентів ННІ права з головою Вищого антикорупційного суду Вірою Михайленко. Захід пройшов у межах циклу розмов із представниками судової влади, що має на меті надати майбутнім правникам можливість глибоко та різнобічно опановувати професію.

УРОКИ ПОМАРАНЧЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Можливість поспілкуватися зі знаковими особами сьогодення, оцінити історичні події через історії їх учасників – давній привілей студентів КНУ. От і на річницю Помаранчевої революції до студентів приїхали Президент України Віктор ЮЩЕНКО (2005 – 2010) та Президент Республіки Польща Александер КВАСНЄВСЬКИЙ (1995 – 2005).

ЛАРИСА КІТ

«Усі події в історії сучасної України починалися тут, від Червоного корпусу, – справедливо зауважив на початку зустрічі ректор Володимир Бугров. – Тут збиралися перші учасники Революції на граніті, Помаранчевої революції й Революції гідності. Тут сконцентрована вся сучасна історія».

Публічну дискусію на тему «Помаранчева революція – поворотний момент для України. Роль Польщі» відкрив Александер Кваснєвський, розпочавши з оцінки міжнародної місії, що прийшла на допомогу Помаранчевому майдану у 2004 році.

Александер Кваснєвський, чиє президентство прийшлося на період нашої Помаранчевої революції, розповів про всю архітектуру конфлікту очима безпосереднього учасника подій: і про формування коаліції учасників, позиції сторін, складні перемовини й, головне – як вдалося уникнути кровопролиття та громадянської війни.

Оцінюючи події з погляду сьогоднішнього дня, Віктор Ющенко наголосив на тому, що поляки – наші великі друзі, вони завжди були поруч з нами.

«Кожне покоління українців мало один сон – про незалежність, – переконаний Віктор Ющенко. – У XX ст. її проголошували шість разів, коли вона трималася від 3-х днів до року. Тема незалежності найбільш актуальна у політичному розкладі України».

На його думку, саме Помаранчевий майдан почав боротьбу за суб'єктність рішень, коли Верховний суд України призначив 3-й тур виборів.

«Україна міцно вписана у порядок денний світу, – підкреслив Віктор Ющенко. – Сьогодні антиросійська коаліція налічує рекордну кількість учасників – 54 держави (антигітлерівська була 53). Цінуймо цей час – великий час у плані відвоювання нашої незалежності й свободи».

Байдужість, на думку Віктора Ющенка, – найбільший гріх. Байдужий працює на стороні зла. Пам'ятаймо слова В'ячеслава Чорновола: «Україна починається з тебе!»

Спікери обговорили сьогоднішнє й майбутнє українсько-польських відносин.

«Дружба важлива, але спільний інтерес важливіший, – наголосив Александер Кваснєвський. – Наш спільний інтерес у тому, що путін вестиме війну за велику росію, а це спільна загроза. Тому Польщі Україна необхідна. Польща як ніхто зацікавлена у вільній Україні, залученій до європейського простору».

Надважливо, на думку Александера Кваснєвського, також те, що Україна нині має винятковий військовий досвід. Польща рішуче віддає свій голос за Україну в НАТО – навіть якщо це буде єдиний голос.

«У нас були складні моменти спільної історії, великі й трагічні. Але 2022 рік відкрив нову епоху, – переконаний польський державний і політичний діяч. – Тривалий мир в Україні – завдання на роки».

«Світ розуміє, наскільки колосальна місія України сьогодні, – згодний з ним Віктор Ющенко. – Україна – один із найефективніших бронежилетів Європи».

Фото Ю. Бочан

ТИША ЗБЕРІГАЄ ЇХНІ ІМЕНА

Четвертий рік поспіль Міжнародний день студента ми починаємо із вшанування пам'яті студентів і курсантів Університету, які загинули, захищаючи Україну

ЛЕСЯ САКАЛЬ-ЛІСНІЧЕНКО

Цьогоріч загальноуніверситетська акція пам'яті вперше зібрала представників ректорату та навчальних підрозділів, студентів і курсантів, викладачів та співробітників Університету на Місці Тиші, облаштованому в парковій частині Головного корпусу.

«Сьогодні ми стоїмо тут, на Місці Тиші, щоб згадати їх. Тут немає метушні, тут не звучать лекції чи дзвінки, тут говорять лише імена. Тут присутність наших Героїв відчувається так само сильно, як тиша, що оточує нас. Ми згадуємо тих, хто ріс в Університеті, хто мав мрії, плани, друзів, захоплення. Тих, чиї життя були обірвані війною, але чиї вчинки назавжди вписані в історію України», – звернулася до учасників акції Тетяна Василик, журналістка Центру комунікацій, кураторка Віртуального Меморіалу пам'яті.

Дзвеніла тишею символічна хвилина мовчання. Учасники за просканованим QR-кодом знайомилися з Героями, промовляли їхні імена, вшановували пам'ять.

До присутніх звернувся ректор Університету Володимир Бугров. Він нагадав про історичне коріння Міжнародного дня студентів, що бере початок у подіях 1939 року в окупованій Чехословаччині, коли студентський протест був жорстоко придушений, а дев'ятьох студентів стратили без суду. Саме тоді світове студентство об'єдналося у боротьбі за свободу й гідність.

«Сьогодні 17 листопада 2025 року. Війна за свободу триває. Ми згадуємо імена 20 студентів Шевченкового університету, які загинули за Україну. І ця війна не почалася у 2022 році. Студент-японіст Святослав Горбенко загинув у жовтні 2014 року, ставши наймолодшим із кіборгів, посмертно – Героєм України. Інший кіборг, студент-юрист Тарас Коваль, загинув у бою на Харківщині у березні 2022-го. Курсанти ВІКНУ загинули 26 лютого 2022 року, залишившись вірними присязі до кінця. В Оленівці вбитий студент-політолог, азовець, захисник Маріуполя Ярослав Отрок… Яка відважна й свідома молодь. Їх – 20. А мартиролог Університету ще більший… Доземний уклін і вічна пам'ять Героям», – зазначив ректор.

Центр комунікацій продовжує роботу над Віртуальним меморіалом «Герої не вмирають…». На його сторінках зібрано фотографії, біографії, спогади про полеглих. Це – спосіб зберегти їхні голоси, їхні історії, їхню присутність серед університетської спільноти.

Фото О. Лисак

УКРАЇНСЬКА ОСВІТА ПЕРІОДУ ЗМІН: ПІДСУМКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО ФОРУМУ

V Міжнародна науково-практична конференція «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України» цього року стала не просто майданчиком для фахових обговорень – вона окреслила стратегічні контури того, як українська вища освіта входить у нове десятиліття впровадження ESG-2015

ЦЕНТР КОМУНІКАЦІЙ

Ректор КНУ Володимир Бугров, відкриваючи захід, нагадав, що масштаб цієї трансформації часто непомітний зсередини, але очевидний збоку: «Попри всі виклики, які створює повномасштабна війна, ми тримаємося і працюємо… Це величезна трансформація». Справді, Україна відмовилась від контролю як мети та перейшла до логіки партнерства – між університетами, державними інституціями та агентствами».

Європейський вимір конференції підсилила Сюзанне Конце (Susanne Conze), очільниця напряму вищої освіти в Єврокомісії. Вона підкреслила, що Україна інтегрується в європейську систему якості швидше, ніж багато країн-членів ЄС.

Першу панель конференції – «Закон України “Про вищу освіту” і ESG-2015. Розбудова зовнішніх систем забезпечення якості вищої освіти: досягнення, проблеми й перспективи (національний вимір)» модерувала Жанна Таланова, заступниця координаторки проєкту National Erasmus+ Office in Ukraine.

Учасники панелі відзначили, що виклики, які супроводжували становлення системи якості протягом останнього десятиліття, були масштабними. Водночас саме завдяки цим викликам сформувалися ті механізми, які сьогодні здаються звичними: акредитаційні процедури, кваліфікаційні центри, Національна рамка кваліфікацій, незалежність агентства. Усе це було буквально вибудовано «з нуля», у складних умовах реформ, суспільних змін і війни.

Історичну перспективу розвитку законодавства та інституцій окреслив Сергій Квіт – президент НаУКМА й один із архітекторів освітньої реформи. Поступовий розвиток Національної рамки кваліфікацій розглянули через оцінки Юрія Рашкевича – професора «Львівської політехніки», ексзаступника міністра освіти та члена Національного агентства кваліфікацій. Він підкреслив, що НРК пройшла тривалий шлях і сьогодні повністю гармонізована з європейськими рамками.

Система кваліфікацій у національному контексті була розглянута крізь призму трьох опор: процедур оцінювання, матеріально-технічного забезпечення та довіри. Про це розповів Юрій Баланюк, керівник Національного агентства кваліфікацій. Погляд на культуру якості як на внутрішню цінність, а не нормативну вимогу, розкрила Наталя Стукало, заступниця голови НАЗЯВО. Не менш вагомим був акцент Олега Шарова, генерального директора директорату вищої освіти та освіти дорослих МОН, який нагадав про роль узгоджених дій державних інституцій. Адміністративне навантаження на університети є одним із системних викликів, на думку Олександра Якименка, першого заступника Голови Державної служби якості освіти.

Перша панель показала: зовнішня система забезпечення якості в Україні вже сформована й загалом відповідає європейським підходам ESG. Водночас учасники наголосили, що справжня трансформація відбувається не в документах, а в людях, у щоденній інституційній поведінці та спільних цінностях. Лише на основі довіри, відповідальності й автономії система може бути стійкою та дієвою.

Зовнішні механізми – це лише половина шляху. Інша половина починається всередині університетів: у тому, як вибудуване управління, як працюють внутрішні процедури, як організована комунікація та як реалізується відповідальність усіх учасників освітнього процесу. Саме цим питанням була присвячена друга панель заходу – «Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України».

Вона стала майданчиком відвертого й надзвичайно змістовного діалогу ректорів про те, як формується внутрішня система забезпечення якості в університетах – не «за документами», а в реальному житті інституцій, що працюють у різних регіонах країни й у різних умовах.

Модератор панелі, проректор КНУ Андрій Гожик наголосив, що будь-які процеси в аудиторії можливі лише тоді, коли адміністрація створює для викладачів відповідні умови.

Ректор СумДУ Василь Карпуша підкреслив: для його університету якість – це «основа стійкості й успішності», що пронизує всі напрями роботи та охоплює всіх стейкхолдерів. Ректор НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» Анатолій Мельниченко акцентував на іншому аспекті стійкості – фундаментальній освіті, яку не можна замінити прикладними «короткими курсами». Проректор Львівського національного університету імені Івана Франка Андрій Гукалюк зауважив: внутрішня система якості спирається не лише на процедури, а насамперед на довготривалу інвестицію в професійний розвиток викладачів і гарантів освітніх програм. Ректор Чернівецького національного університету Руслан Білоскурський нагадав, що культура якості базується на прожитому досвіді й цінностях, а правила працюють лише тоді, коли спираються на внутрішнє переконання, а не лише на примус. Ректор НТУ «Дніпровська політехніка» Олександр Азюковський говорив про університет як простір, де освітній продукт одночасно є і «товаром», і «послугою», а студент – і клієнтом, і партнером. Проректор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Борис Самородов представив організаційний розвиток, пов’язаний з міжнародним досвідом й менеджерськими змінами.

Ректор КНУ Володимир Бугров розгорнув тему якості у ширшій площині – як мережі взаємодій між університетами, регіонами й суспільством, у якій кожна інституція займає своє місце: регіональний лідер, класичний університет, переміщений ЗВО чи технічний заклад з багаторічною історією.

Фото Т. Василик

#КНУ дайджест подій

✓ **14 листопада** – відкриття в Художній галереї КНУ виставки світлин начальниці відділення комунікацій 23-ї окремої механізованої бригади, старшої лейтенантки Оксани Чорної. Авторка поділилася професійними лайфхаками з майбутніми колегами – студентами Військового інституту й ННІ журналістики КНУ – та прочитала лекції про роботу військового комунікаційника та фотокореспондента на двох університетських локаціях.

✓ **17 листопада** – КНУ імені Тараса Шевченка та Global Security Sector Reform Foundation gGmbH (Німеччина) підписали Меморандум про взаєморозуміння, який відкриває нові можливості для спільних освітніх, наукових та тренінгових ініціатив у сфері безпеки, правопорядку, демократичного врядування та розвитку стійких інституцій в Україні.

✓ **18 листопада** – науково-практичний круглий стіл «Право на дитинство: виклики сьогодення та перспективи захисту в Україні» у ННІ права. Захід приурочено до Дня захисту дітей, що цьогоріч в Україні вперше відзначається 20 листопада, синхронно з Всесвітнім днем дитини.

✓ **19 листопада** – онлайн-зустріч Посла України у Демократичній Республіці Конго Василя Гамяніна зі студентами КНУ. Лекція «ДРК і архітектура міжнародної безпеки в Центральній Африці: внутрішні виклики та зовнішні вектори політики» відбулася у традиційному університетському форматі KNU Diplomacy Talks.

✓ **21 листопада** – у переддень Дня вшанування жертв Голодомору студенти, викладачі й співробітники КНУ зібралися на акцію «Свічка пам’яті» у холі Червоного корпусу.

✓ **25 листопада** – презентація у КНУ міжнародного культурного проєкту «United by Art», що об’єднав митців із Канади, США та Грузії навколо ідеї донести голос України за кордоном. Проєкт представляє артоб’єкти, художню виставку і дві документальні стрічки.

✓ **26 листопада** – на базі КНУ – стратегічна сесія з інтернаціоналізації вищої освіти. Обговорення сфокусувалося на досягненні та викликах організації набору іноземних студентів на навчання в Україні під час дії правового режиму воєнного стану.

СТУДЕНТИ ГОВОРЯТЬ МОВОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

У КНУ зібралися студентські команди з усієї країни, аби продемонструвати, як працює Європейська конвенція з прав людини та практика ЄСПЛ у реальних юридичних дебатах

ЛАРИСА КІТ

Вони з'їхалися сюди з різних куточків України, аби позмагатися за перемогу в очному турі конкурсу «Європейське право прав людини – вдома», що другий рік поспіль проводить наш Університет за підтримки Ради Європи та БФ «Право на захист». Торік ідею змагань підхопили 18 команд з різних ЗВО України, цьогоріч у першому турі взяли участь представники вже 41 команди. Після написання меморандумів в усний раунд конкурсу вийшли 8 команд. Тож два останні дні жовтня 2025 року пройшли для них в інтенсивних тренінгах і палких дебатах очного туру, який відбувся у затишному і безпечному просторі укриття Економічного факультету.

Ініціаторка й голова Оргкомітету конкурсу – доцентка кафедри міжнародного права ННІ міжнародних відносин Ольга Поєдинок – переконана, що такі змагання готують майбутніх правників до роботи за стандартами європейського права прав людини.

«Нам доведеться працювати з Конвенцією, з практикою ЄСПЛ у контексті національної правової системи, – нагадала Ольга Романівна учасникам змагань. – Сьогодні багато питань, пов'язаних зі збройним конфліктом. Тому ми створюємо такі фабули для дебатів, що були б максимально актуальними саме для України й того контексту, з яким нам доведеться працювати ще дуже довго».

Лекції, тренінги та презентації першого дня заходу налаштовували учасників змагань на вирішальні дебати другого дня. Старша спеціалістка проєкту Ради Європи HELP (Освіта в галузі прав людини для юристів) Галина Смірнова розповіла про те, що програма пропонує для України, зокрема під час війни.

Вслухалися у натхненну двогодинну розповідь судді від України в ЄСПЛ Миколи Гнатовського – одного з ідейних натхненників конкурсу. Лекція вийшла максимально інтерактивною. В якому ще університеті суддя Високого суду звертається до студентів: «Колеги! Ви можете зупинити мене у будь-який момент і перепитати, якщо щось не зрозуміло»? Не перевантажуючи назвами справ ЄСПЛ, пан Микола допомагав авдиторії зрозуміти логіку положень Конвенції, якою керується Суд, коли розглядає питання, пов'язані із забороною дискримінації у європейському праві.

«Європейська конвенція з прав людини – не недосяжний ідеал, вона встановлює необхідний мінімум прав, – переконаний Микола Гнатовський. – Основна відповідальність за дотримання стандартів прав людини, передбачених Конвенцією, належить державі. Контроль тут за судовою владою. Кожен суддя в ідеалі має керуватися не лише національним законодавством, а й міжнародними зобов'язаннями України, зокрема ЄКПЛ. Нагадаю, що Європейський суд з прав людини у жодному разі не заміняє собою національну судову систему, у нього роль субсидіарна. Тому успіх національної судової системи є для нас успіхом Конвенції».

Менеджерка проєкту Ради Європи «Підтримка України у впровадженні стандартів РЄ щодо судової влади» Ірина Кушнір у своїй лекції торкнулася тонкої матерії легітимних очікувань. Настільки тонкої, що навіть варіантів перекладу цього поняття з мов Ради Європи сьогодні існує чотири, й Україна досі вагається між «сподіваннями» й «очікуваннями» – законними, правомірними чи легітимними.

Сповненим корисних порад був тренінг від головної радниці Благодійного фонду «Право на захист» Христини Захарової.

Вирішальний день конкурсу розпочався з чвертьфінальних двобоїв 8 команд. Справа, фабула якої запропонована Христиною Захаровою, стосувалася несплати пенсії ВПО. Оцінювали виступи команд знані юристи, адвокати, судді й викладачі. Фінал змагань судили Христина Захарова, Микола Гнатовський та суддя Верховного Суду України Віталій Уркевич.

Команда КНУ, яку представляли студентки ННІМВ Єлизавета Горай і Софія Ярошенко (тренер Богдан Веселовський, доцент ННІМВ) вийшла у півфінал конкурсу й опинилася серед четвірки найкращих команд. Дівчат нагородили спеціальною відзнакою Ради Європи «За відданість соціальним правам».

Переможницею конкурсу стала команда Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків), призеркою – команда Національного університету «Одеська морська академія». Учасниця цієї команди Єлизавета Комендантова отримала також відзнаку за найкращий індивідуальний виступ.

«Такий конкурс – безцінний досвід і для подальшої професійної кар'єри, і для розуміння того, як взагалі відбувається судовий процес, – зауважила Єлизавета. – Практика, начитка лекцій, тренінги напередодні у нас були прекрасні – дуже насичені і плідні. Це унікальна можливість, за яку ми дуже вдячні організаторам».

Підсумовуючи подію, проректорка КНУ Ксенія Смирнова звернулася до учасників: «Насправді переможці – ви всі, 41 команда, бо це шалений за своєю енергетикою процес. Наш конкурс – дуже далекоглядний крок. Адже вкладати в потенціал студентства означає вкладати в майбутнє України».

Фото БФ "Право на захист"

НАУКА, ЩО ОБ'ЄДНУЄ ЩОДНЯ

Всесвітній день науки в ім'я миру та розвитку у КНУ вже традиційно відзначали Марафоном «Об'єднані наукою». Четвертий рік поспіль захід збирає учасників, аби подарувати натхнення для нових ідей, поділитися корисними інсайдами й професійними контактами

Цьогорічний Марафон був присвячений темі грантової підтримки наукових досліджень. Його мета – стимулювати внутрішньоуніверситетське міждисциплінарне наукове співробітництво для актуалізації та активізації грантової діяльності,

Триденний Марафон у Мистецькому салоні Головного корпусу, який організувала Науково-дослідна частина КНУ, – це тонкощі грантових програм та історії успіху проєктів, які пройшли горнило грантового відбору. Це відкритий мікрофон, в який можна розповісти про себе, поділитися досвідом, спитати поради й говорити про наболіле.

Естафету Марафону підхопила Всеукраїнська конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень», яка збирає учасників вже 12-й рік поспіль. Адже саме на перетині різних галузей формуються нові підходи та інноваційні результати. Учасники заходу занурилися в інтерактивні лекції та пленарні секції, усні доповіді й палкі дискусії. А ще до роботи долучилися юні представники Малої академії наук України. Завтра вони стануть студентами, а післязавтра продовжать естафету наукових досліджень у КНУ. Адже наука – процес безперервний, як і прогрес.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ

Під час міжнародної конференції «Цифрова трансформація вищої освіти України: побудова інтегрованої екосистеми», що відбулася в Університеті, презентували та обговорювали проміжні результати масштабного проєкту Erasmus+ «Цифровий університет – Відкрита українська ініціатива» (DigiUni), який координується КНУ

ГАННА СМІЛЯНСЬКА

«За допомогою цифрових інструментів ми забезпечили стійкість освітньої системи під час війни, – нагадав ректор КНУ Володимир Бугров. – Подальша розбудова цифрової інфраструктури, зокрема, покликана підтвердити якість нашої вищої освіти, оптимізувати використання відповідних ресурсів та підвищити ефективність «живого спілкування» учасників освітнього процесу».

«Запровадження нових цифрових інструментів є необхідною умовою забезпечення швидкої трансформації освіти відповідно до сучасних вимог. Такі новації підвищують якість вищої освіти та впливають на всі пов'язані з цим процеси, зокрема й регуляторні, – наголосила координаторка проєкту DigiUNI, проректорка з науково-педагогічної роботи (міжнародне співробітництво) КНУ Ксенія Смирнова. – Наш проєкт – це ще один місток до інтеграції України в європейський освітній і науковий простір».

На актуальності розроблення нових цифрових інструментів для вищої освіти у своєму виступі акцентувала й радниця-уповноважена Президента України з питань Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту Ольга Будник. «Україна вже має певний досвід у сфері цифрової трансформації і має чим поділитися із закордонними партнерами», – наголосила вона.

DigiUni відповідає схваленому Європейською комісією Плану дій цифрової освіти до 2027 року та розробленій у МОН України Концепції цифрової трансформації освіти та науки до 2026 року. Він реалізується відповідно до порядку денного ЄС та Європейського освітнього плану. «Цифровий університет – відкриту українську ініціативу» розвиватимуть у співробітництві з альянсами європейських університетів.

Заступник міністра освіти і науки Микола Трофименко звернув увагу на ще одну місію нашої освіти: зберігати зв'язки з молоддю, яка через війну виїхала за кордон чи змушена з особистих обставин залишатися на окупованих територіях.

Своїми очікуваннями від створення єдиної екосистеми для університетів поділилася заступниця координатора Національного Еразмус+ офісу Жанна Таланова: «Дуже багато ідей вкладено в цей унікальний і амбітний проєкт. Головна його мета – висока якість цифрової освіти, хоча такого поняття поки що немає в нашому праві і, наприклад, акредитація не враховує специфіку цифрової вищої освіти. Сподіваюсь, проєкт спонукає до внесення законодавчих змін».

Головне завдання проєкту – створення відкритої всеукраїнської цифрової освітньої екосистеми на базі єдиної цифрової платформи. В перспективі вона має стати спільною для всіх університетів країни, а не лише для десяти, що входять до консорціуму DigiUni.

Фото Т. Панченко

Про концепцію екосистеми та останні напрацювання з її реалізації розповіли декан факультету інформатики НаУКМА Андрій Глибовець і завідувач кафедри теорії та технології програмування КНУ Тарас Панченко. DigiUni як екосистема базуватиметься на DigiPlatform, створеній на базі Moodle, і об'єднає вже наявні цифрові напрацювання окремих закладів освіти.

«DigiPlatform вже 5 місяців перебуває в активній розробці і готова до апробації, – розповів Тарас Панченко. – Протягом наступних двох років планується її активний розвиток і впровадження. Зауважу, що команда розробників об'єднала найкращих українських фахівців, що працюють з Moodle».

«Шлях, який був обраний у нашому проєкті, – використати напрацювання університетів зі створення своїх цифрових платформ і об'єднати їх для того, щоб отримати певну синергію і підсилити одне одного», – наголосив Андрій Глибовець.

Серед найважливіших напрямів подальшої роботи – створення освітнього контенту. Кожен учасник консорціуму має розробити не менше десяти відкритих курсів, які розмістять на платформі.

Крім того, учасники конференції обговорили найкращі практики європейських університетських альянсів у сфері цифровізації та створення цифрових екосистем, проблеми формування цифрового освітнього контенту, забезпечення якості та інклюзивності цифрової освіти.

У заході брали участь керівники та представники КНУ, НаУКМА, Херсонського державного та Сумського державного університетів, а також закордонні партнери.

ШІ НА ВАРТІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Штучний інтелект допомагатиме у збереженні пам'яток минувшини. Шляхи його застосування досліджують науковці кафедри археології та музеєзнавства Історичного факультету КНУ в межах міжнародного проєкту Еразмус+ «AI-enabled Citizen Participation in University-driven Ukrainian Cultural Heritage Safeguarding», AISTER («Участь громадян за допомогою штучного інтелекту в охороні української культурної спадщини під керівництвом університетів»). Власними очікуваннями від проєкту поділився завідувач кафедри кандидат історичних наук Павло ШИДЛОВСЬКИЙ

– Чим нейромережі допоможуть археологам під час війни?

– ШІ міг би полегшити створення цифрових реєстрів, архівів, а також цифрову реконструкцію пошкоджених пам'яток. Поки що ми окреслюємо «проблемні точки» та напрями робіт, за якими працюватимемо наступні три роки в AISTER. Зокрема, треба визначити етичні межі використання ШІ та розв'язати проблему верифікації даних, отриманих за його допомогою. Розглядаємо AISTER як продовження багаторічної діяльності нашої кафедри з диджиталізації даних про об'єкти культурної спадщини, зруйновані чи пошкоджені під час російсько-української війни.

– Чи є в Україні єдиний перелік пошкодженого?

– Немає. Є різні реєстри, які веде Мінкульт та учасники окремих громадських ініціатив. До реєстру пошкоджених пам'яток культурної спадщини Міністерство вносить переважно видимі об'єкти – храми, замки. А от перелік втраченої археологічної спадщини відсутній взагалі.

– Що тут може зробити громадськість?

– Археологів у нас мало, тому зусилля кожного важливі. Маємо завдання від ЮНЕСКО розробити спеціальну форму (анкету) фіксації пошкоджень об'єктів археології, яку зможе заповнити будь-який представник місцевого органу охорони культурної спадщини, заповідника чи музею, та й, власне, будь-яка освічена людина. Саме нині працюємо над розробкою такої анкети. Це не входить до завдань проєкту AISTER, але пов'язане з ним.

– Спільно з фахівцями Інституту археології НАН України ви залучені в групі моніторингу археологічних ландшафтів на деокупованих територіях…

– Я був одним з ініціаторів її створення. З 2022 року виїжджаємо в експедиції для комплексного обстеження стану археологічних пам'яток на територіях, де відбувалися бойові дії. До речі, найчастіше такі об'єкти зазнають пошкоджень під час облаштування фортифікацій, вогневих точок. Задокументували руйнування на кількох давньоруських пам'ятках Київщини та Чернігівщини: Тумащ у Нових Безрадичах, Білгород Київський у Білогородці, Макарівське городище, Вишгород, Остерське городище, могильник «Болдині гори» у Чернігові, а також на валах Ходосіївського скіфського городища. У подальшому таку інформацію плануємо отримувати завдяки поширенню нашої форми для фіксації руйнувань. Потім інформацію про пошкоджені пам'ятки потрібно уніфікувати й класифікувати, і цю проблему ми сподіваємося розв'язати в межах проєкту AISTER за допомогою ШІ. Зібраний матеріал викладемо у формі таблиці та карти, яка покаже нам зони деструкції в масштабах країни. На неї можна буде накласти карти окупації та бойових дій і визначити найпроблемніші точки, які потребують втручання, консервування тощо.

– Хто ще бере участь у проєкті AISTER?

– До консорціуму, крім КНУ, входять Web2Learn (Греція), Латвійський університет та Europeana (Нідерланди), а координатором проєкту є Центр сучасної та цифрової історії Люксембурзького університету. У проєкті працюють представники трьох наших факультетів та інститутів. Від Історичного, крім мене, залучені інші викладачі кафедри археології та музеєзнавства: Кирило Третяк, фахівець із пам'яток архітектури, Євген Синиця, фахівець з археологічних пам'яток, та Світлана Іванисько, музеєзнавиця та фахівчиня з нематеріальної культурної спадщини. До речі, є ідея за допомогою ШІ створювати датасети, тобто масиви даних для віртуального відтворення зруйнованих під час війни пам'яток архітектури, про що дбатиме Кирило Третяк. Працюють у команді й співробітниця Археологічного музею КНУ Тетяна Лозниця та магістрантка нашої кафедри Любов Єреденко, які займаються оцифровуванням музейних зібрань. Вони разом із нами працюватимуть над застосуванням ШІ для 3D-моделювання археологічних колекцій. Залучені також викладачі Юлія Шафаренко з кафедри реклами та зв'язків з громадськістю ННІ журналістики та Андрій Коновалов з кафедри комп'ютерної інженерії Факультету радіофізики, електроніки та комп'ютерних систем. Він забезпечуватиме напрям, пов'язаний із диджиталізацією, ШІ та алгоритмами оцифровування. У лютому частина нашої мультидисциплінарної команди вирушає до Люксембургу на брейнстормінг.

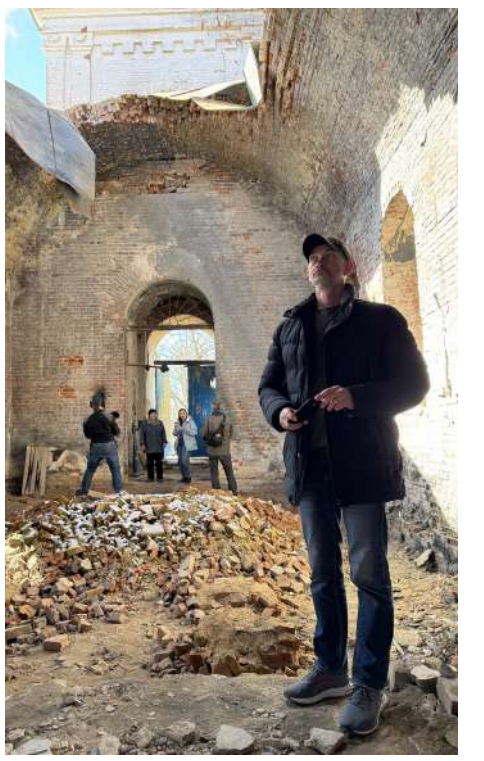

Спілкувалася Анна ЛУКАНСЬКА

ПРОСТІР БЕЗПЕКИ РОЗШИРЕНО

Укриття Головного корпусу КНУ суттєво розширили й оновили: додано ще 258 м² для безпечного перебування 150 осіб. Урочисте відкриття простору безпеки відбулося 24 листопада 2025 року

ЛЕСЯ САКАЛЬ-ЛІСНІЧЕНКО

Реалізація проєкту стала можливою завдяки співпраці Спілки випускників КНУ, благодійного фонду Solidarity та Посольства Франції в Україні.

«Ми маємо сховища, створені ще радянською владою, але їхньої місткості вже недостатньо, – наголосив ректор Володимир Бугров. – Сьогодні наше перебування в авдиторіях напряму залежить від місткості укриттів. Завдяки спільній роботі ми збільшуємо кількість місць на півтори сотні, а це означає – більше студентів матимуть можливість вчитися наживо. Ректор висловив подяку уряду та народові Франції, фонду Solidarity та випускникам Університету за підтримку і зміцнення стійкості академічної спільноти.

Голова Спілки випускників КНУ Олександр Гришко розповів про те, як вдалося знайти й зацікавити французьку сторону в оновленні університетського простору безпеки, започаткувати співпрацю з фондом Solidarity.

На відкритті були присутні представники Посольства Франції: Себастьєн Сюрен, перший радник Посольства, та Гійом Абер, радник із питань культури та співробітництва.

Пан Сюрен виголошував свою промову українською: «Саме тут створюється Україна завтрашнього дня. Незвично будувати для університету укриття, але сьогодні це необхідність. Ми знаємо, що будівлі КНУ вже постраждали від ударів. Посольство Франції хоче зробити свій внесок, аби студентське життя тривало попри війну. Це – конкретний прояв солідарності». Радник також наголосив, що «Франція підтримує Україну та європейську безпеку в усіх сферах як у Києві, так і цими днями у Женеві».

Голова благодійного фонду Solidarity Матьйо-Марі Арден наголосив на практичному змісті співпраці: «Місія нашої асоціації – бути корисними там, де ми фахівці. У цьому конкретному реалізованому проєкті ми корисні спільноті Університету, яка використовуватиме укриття заради безпеки освітнього процесу. Це невеличка перемога, проте перемога. Наша робота з Університетом продовжується, сьогодні ми підпишемо нову угоду про співпрацю, яка передбачає оновлення трьох гуртожитків Студмістечка, які постраждали внаслідок російської повітряної атаки. Також спільно з Університетом створюємо Центр психічного здоров'я ветеранів і їхніх родин. Ми прагнемо й надалі бути корисними Університетові та Україні».

Після урочистого відкриття простору безпеки було підписано угоду між КНУ, фондом Solidarity та підрядниками на суму 6 млн грн для відновлення пошкоджених гуртожитків.

Безпека освітнього середовища – один із пріоритетних напрямів роботи КНУ. Натепер Університет має 40 укриттів: 22 приміщення у навчальних корпусах на понад 11 тисяч осіб та 18 приміщень – у гуртожитках на 3829 осіб.

Фото О. Лисак

СИЛА У КОЖНІЙ КРАПЛИНІ КРОВІ

ВІКТОРІЯ ІЛЬКОВИЧ

Чергова донорська акція, що відбулася 18 листопада у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, ще раз довела: наша університетська спільнота вміє бути сильною, єдиною і небайдужою. За один день вдалося зібрати 17 літрів крові – об'єм, що здатний врятувати понад сотню життів! Адже одна донація може допомогти двом-трьом нашим захисникам, для яких препарат крові інколи стає життєво необхідним.

Організатори щиро дякують кожному, хто знайшов час, відгукнувся та проявив відповідальність. Окрема подяка співробітникам ННЦ «Інститут біології та медицини» та Філософського факультету за потужну підтримку й найактивнішу участь.

Ця акція – не просто збір крові. Це нагадування, що сила нашої спільноти народжується з небайдужості. Саме такі жести формують культуру взаємопідтримки, в якій кожен може стати частиною великої справи.

Фото Т. Василик

«Твоя кров може воювати», – написав харківський художник і донор Гамлет Зіньківський на воротах розстріляного будинку. Ці слова стали символом національного руху за добровільне донорство. Сьогодні до цього руху долучилися й ви.

ЛІТЕРАТУРА ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

ПРЕСЦЕНТР ННІФ

Збірку «Голоси окопів» – проєкт, створений у співпраці з сучасними військовими авторами, – презентували в ННІ філології 21 листопада 2025 року, у День Гідності та Свободи. До книги увійшли тексти тринадцяти військовослужбовців, і кожен з них став частиною великої розмови про досвід, пам'ять і слово, що народжується на війні.

«Антологія «Голоси окопів», завдяки свідченням і художнім образам, робить війну близькою до кожного з нас. Війна за існування держави України – не далеко, а зовсім поруч. У руках і важкій вОєнській праці кожного з авторів антології», – коментує Галина Усатенко, доцентка кафедри історії української літератури, теорії літератури та літературної творчості. Під її керівництвом студентки 4 курсу Анастасія Борисюк, Катерина Дюкова, Надія Єриш, Валерія Калинчук, Марія Мнівець, Маргарита Падій, Аліна Просяник, Вікторія Фескова та Єлізавєта Янюк готували заліковий проєкт у межах навчального процесу. Вони сформулювали ідею, комунікували з авторами, опрацювали запропоновані твори, упорядкували антологію та запросили ілюстратора Сашка Даниленка.

Втілення цього задуму – не просто залік, а свідчення набуття практичних навичок, а також показник колаборації студентів і випускників, адже одна з презентацій (їх було декілька) відбулася у книгарні-кав'ярні «Інтермецо» в смт Коцюбинське, власницею якої є випускниця ННІФ Марія Питулько.

«Антологія «Голоси окопів» – збірка унікальна. Це – література Великої війни і твори про Війну. Їхні автори – це Воїни Збройних Сил України віком від 24 років і до 60+. Серед них і відомі вже письменники, і ті, які лише починають свій шлях. За походженням авторів – ціла географія України: Львівщина, Черкащина, Київ, Запоріжжя, Житомирщина, Хмельниччина, Миколаїв, Полтава... Кожен із них – взірець доблесті, честі, воїнської звитяги, любові до України й творчого талану. Цей проєкт є діалогом поколінь, фронту і тилу, слова і зброї, досвіду і надії на майбутнє України», – підсумовує Галина Усатенко.

ЖИТИ, ЩОБ БОРОТИСЯ РАЗОМ ІЗ ВАМИ

Звернення до минулого допомагає усвідомити й окреслити шляхи нашого подальшого поступу, тому пам'ять про нього є вимогою сьогодення і водночас одним з елементів університетської культурної традиції

2026 року виповнюється 160 років від дня народження Михайла Грушевського (1866–1934) – одного з найвідоміших випускників Київського університету, батька новітньої української державності.

Першим у серії заходів на честь цієї дати став вихід у світ історичного календаря «Михайло Грушевський». Це видання – не лише данина пам'яті одному з найвеличніших символів України, який став невід'ємною частиною нашого державного буття. Водночас це щоденне нагадування про непросту історію нашого шляху до самостійності. Звертаючись до українців, Михайло Грушевський декларував: «Я хочу...жити, щоб працювати, страждати і боротися разом із вами». Багато років ця теза залишається засадничою для розуміння його величної постаті.

Авторами ювілейного календаря стали ректор Володимир Бугров та знані історики Віктор Короткий і Світлана Панькова. Видання ілюстроване світлинами високої роздільної здатності, адже вони взяті безпосередньо з оригінальних історичних документів, що зберігаються в 11 різних інституціях.

Кожна зі сторінок видання у хронологічній послідовності розповідає про життя Михайла Грушевського цитатами з його автобіографій. Фото на кожній сторінці пов'язані з темою сторінки. Тут і зображення його соратників, і перепустка до університетської бібліотеки, і чернетка майбутнього диплома, і фрагменти політичного заповіту, задекларованого в статті батька української державності «На порозі нової України».

Видання здійснено за підтримки громадської організації «Право за людей».

Рішення щодо реєстрації №1450 від 25.04.2024, ідентифікатор медіа R 30-04306
Телефони: 239-31-65, вн. 31-65. E-mail: newspaper@knu.ua
01033, м. Київ, вул. Володимирська, 60, кімн. 231

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
С. ДАНИЛЕНКО – шеф-редактор,
В. БУГРОВ, О. ДОБРЖАНСЬКА, В. ЛИТВИНЕНКО,
К. СМИРНОВА, Г. ТОЛСТАНОВА

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
Л. КІТ, Г. ЧУЙКО, Г. ЗОРЯ
Дизайн та верстка:
Центр комунікацій КНУ +38-044-239-34-60

Друк –
Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет"
Зам. № 225-11578